



Овој документ е продуциран со финансиска поддршка од Европската Унија и во никој случај не ги одразува ставовите на Европската Унија

Анализа на правната рамка за заштита на НП Галичица

Проект: Заштита на природата во НП Галичица – бајка или реалност

Здружение за заштита на животните и животната средина „Е.Д.Е.Н.“ Скопје

април, 2017

Автор: Данчо Николовски

Заштита на природата во НП Галичица: бајка или реалност

Проект: Заштита на природата во НП Галичица – бајка или реалност

Вовед

Планината Галичица се наоѓа во југозападниот дел на Република Македонија и со највисоката точка на 2.254 метри надморска височина, спаѓа во редот на високи планини во републиката. Дом на повеќе од 5.330 различни видови на растенија и животни, планината Галичица претставува значајно подрачје за птици, растенија и пеперутки и површина со ретки, ендемски и загроени видови флора и фауна.

Во 1958 година дел од планината Галичица се прогласува за национален парк, заради заштита на неговата биолошка и пределска разновидност, кои се од исклучително значење за заштита на природата¹.

Според глобално признатата категоризација на заштитени подрачја на Меѓународната унија за конзервација на природата (IUCN), национален парк е голем природен или полуприроден предел одвоен со цел да се заштитат значајни еколошки процеси, заедно со видовите и екосистемите карактеристични за таа област, како и да се обезбеди основа за еколошки, културни, духовни, научни, образовни и рекреативни можности за посетителите².

Целта е да се заштити природниот биодиверзитет и неговата еколошка структура и придружни еколошки процеси и да се промовира едукација и рекреација.

Македонското законодавство го дефинира националниот парк во член 27 од Законот за заштита на природата („Службен весник на РМ“ бр. 67/04).

(1) Националниот парк е просторно природно подрачје на копно или вода кое опфаќа еден или повеќе сочувани или незначително изменети екосистеми, со особени повеќекратни природни вредности, кое се воспоставува заради заштита на еколошките процеси, како и на видовите и екосистемските карактеристики комплементарни на подрачјето.

(2) Прогласувањето и заштитата на националниот парк обезбедува основа за зачувување на изворното природно и културно богатство.

(3) Националниот парк има еколошка, научноистражувачка, културна, воспитнообразовна и туристичкорекреативна намена.

¹ Закон за прогласување на дел од планината Галичица за Национален парк („Службен весник на РМ“ бр.171/2010)

² <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-ii-national-park>

Границите на Националниот парк Галичица се прецизно дефинирани во членот 4 од Законот за прогласување на дел од планината Галичица за Национален парк („Службен весник на РМ“ бр.171/2010).

Член 4

Границата на „Националниот парк Галичица“ започнува од граничниот премин кај Св. Наум, од каде што се протега кон север по должината на брегот на Охридското Езеро, сè до селото Долно Коњско. Оттука, во близина на археолошкиот локалитет „Античка Фурна“ границата се издига на асфалтниот пат Р501 (Охрид - Свети Наум - граница со Албанија) по кој се движи сè до тунелот кај месноста Св. Стефан. Тука границата остро свртува на исток, води по долот од десната страна на патот и се искачува на карпестиот отсек над манастирот Свети Стефан. Одовде границата се движи кон североисток по земјениот пад низ населбата Свети Стефан, над шумата, избива на трасата на новиот пат Р501 (сè уште во изградба) и истиот го следи сè до пред населбата Рача, каде повторно избива на стариот коловоз на патниот правец Р501. Движејќи се кон север, покрај левата коловозна лента на овој правец, границата поминува над Билјанини извори до местото каде што се одвојува локалниот пат којшто води до селото Велестово. Оттука, границата продолжува да води кон север до изворот Беј Бунар, а потоа и по споредната улица, која се спојува со улицата „Момчило Јорданоски“. Пред раскрсницата, границата остро свртува кон исток и, следејќи го работ на шумата со култура од иглолисници видови, избива на пешачката патека, по која кратко се движи кон југ, сè до котата од 765 метри. Понатаму, следејќи ја пешачката патека, границата за кратко се движи на југ, потоа кон исток до месноста Крсти, каде што остро свртува на север и, следејќи ја патеката, избива на асфалтниот пат кој води кон селото Рамне. Следејќи го асфалтниот пат Охрид- Рамне, границата се движи кон север, спуштајќи се во долината на реката Сушица. Тука, границата остро свртува кон исток и за кратко го следи земјениот пат кој води кон црквата Свети Атанасије. Движејќи се по земјениот пат границата ја пресекува реката Сушица и веднаш потоа продолжува долж земјената патека кон северозапад, поминувајќи над котата од 826 м, до котата од 776 м, каде земјениот пат ја пресекува реката Чардашница. Од ова место, границата се движи по земјениот пат кон север, до мостот на потокот северно од манастирот Света Петка. Од мостот на потокот границата се движи кон североисток и избива на врвот Вишесла (1.563 м). Оттука границата се протега кон југоисток до котата од 1.571 м, од каде што избива на котата од 1.554 м, а потоа на врвот Скала (1.576 м). Потоа границата се движи по сртот на Самар, преку котата од 1.608 м и избива на котата од 1.646 м. Оттука, границата се движи кон исток и избива на врвот Кукољ (1.319 м), а потоа свртува кон југозапад и избива на врвот Пецилин (1.424 м). Оттука границата продолжува да води кон југ и избива на висинската точка од 1.141 м на ридот Сирханско Кале. Одовде, пресекувајќи го асфалтниот пат, границата се движи кон југоисток сè до брегот на Преспанското Езеро. Оттука границата се протега по западниот брег на Преспанското Езеро до македонско-албанската граница, кај месноста Занданана, вклучувајќи го и островот Голем Град. Од месноста Занданана границата се протега на запад по македонско-албанската граница сè до почетната точка кај граничниот премин Св. Наум.

Во овие граници површината на „Националниот парк Галичица“ изнесува 24.151, 4 хектари.³

Законските граници на Националниот парк се клучни во прецизното утврдување на правната рамка за заштита и управување со паркот. Може да забележиме дека во своите граници паркот опфаќа планински, шумски, водни и ливадски терени, па соодветно на тоа може да очекуваме доста широка правна рамка од национална и меѓународна легислатива.

³ Закон за прогласување на дел од планината Галичица за Национален парк („Службен весник на РМ“ бр.171/2010)

Правна рамка

Националните паркови во Република Македонија се заштитени подрачја од втора категорија (прифатено од категоризацијата на IUCN). Според член 65 став 3 од Законот за заштита на природата со прогласувањето на подрачјето за заштитено тоа се стекнува со статус на природно наследство.

Национално законодавство

1. Устав на Република Македонија („Службен весник“ на РМ бр. 52/91)

Правната основа за заштита на природата во Република Македонија ја дава Уставот на Република Македонија („Службен весник“ на РМ бр. 52/91). Членот 43 од Уставот му го гарантира правото на здрава животна средина на секој граѓанин на републиката.

„Секој човек има право на здрава животна средина. Секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.“ (чл.43 од Устав на РМ)

Натаму, Членот 56 од Уставот на Република Македонија кажува дека „Сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.“

2. Закон за заштита на природата („Службен весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 63/16)

Со Законот за заштита на природата на Р.Македонија се уредува заштитата на природата преку заштита на биолошката и пределската разновидност и заштита на природното наследство, во заштитени подрачја и надвор од заштитени подрачја, како и заштитата на природни реткости (член 1 ст.1). Надлежен орган за спроведување на Законот за заштита на природата е Министерство за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Законот за заштита на природата за прв пат е донесен во 2004 година, по што следеле вкупно 9 измени и дополнувања.

Кон крајот на 2016 година Министерството за животна средина и просторно планирање изработи нов нацрт – закон за заштита на природата кој сè уште не е изгласан. Во нацрт-законот за прв пат покрај заштита се спомнува и зачувување на природата, што претставува значаен чекор во насока на транспонирање на повеќе ратификувани Меѓународни конвенции и приближување на законодавството на земјата кон ЕУ.

Нацрт- законот за заштита на природата за прв пат содржи заглавје за мерки за компензација, што е загрижувачки факт со оглед на многубројните докази и искуства во различни земји за неуспешното спроведување на истите како и недостаток на соодветна дефиниција, знаење и регулатива за спроведување на мерките за компензација во земјата.

Носењето на одлуки во смисла на овој закон и понатаму останува во надлежност на Министерот за животна средина и просторно планирање што преставува концентрирање на моќта на одлучување во рацете на една личност со недоволен капацитет да ги следи сите тековни состојби и работи од интерес за успешно спроведување на овој закон.

3. Закон за заштита на животната средина („Службен весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/2013, 44/2015)

Законот за заштита на животната средина ги уредува правата и должностите на Република Македонија, на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, како и правата и должностите на правните и на физичките лица, во обезбедувањето услови за заштита и за унапредување на животната средина, заради остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина („Службен весник на РМ“ бр. 53/05).

Надлежен орган за спроведување на законот за заштита на животна средина е Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија. Овој закон за прв пат е донесен во 2005 година, а оттогаш имал вкупно 11 измени и дополнувања.

Од особено значење за правната заштита на националните паркови е поглавјето 10 од овој закон за оцена за влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина. Според членот 65 став 1 од ова поглавје на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, Владата на Република Македонија ги пропишува стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето.

СОЖС се подготвува во согласност со Македонската законска рамка и техничките барања на други клучни и релевантни на ЕУ и меѓународни правни инструменти, вклучувајќи ги и ЕУ Директивата за СОЖС 2001/42/ЕЗ, Архуската конвенција (Aarhus Convention), Конвенцијата ЕСПОО (Espoo Convention) и УНЕЦЕ Протоколот од Киев за Конвенцијата Еспоо.

Поглавјето 10 од законот за заштита на животната средина обезбедува поголема контрола, увид и учество на засегнатата и пошироката јавност врз спроведувањето проекти кои би имале значајно влијание врз животната средина. Меѓутоа, во пракса се покажува несоодветно и селективно имплементирање на овие одредби со што се остава простор за манипулирање со јавноста и спроведување на штетни проекти.

4. Закон за води („Службен весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 52/16)

Законот за води на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 87/08) ги уредува прашањата коишто се однесуваат на површинските води, вклучувајќи ги и постојаните водотеци или водотеците во кои што повремено тече вода, езерата, акумулациите и изворите, подземните води, крајбрежното земјиште и водните живеалишта и нивното управување вклучувајќи ги и распределбата на водите, заштитата и зачувувањето на водите, како и заштитата од штетното дејство на водите; водостопанските објекти и услуги; организационата поставеност и финансирањето на управувањето со водите, како и условите, начинот и постапките под кои можат да се користат или испуштаат водите.

Надлежен орган за спроведување на законот за води е Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија. Овој закон за прв пат е донесен во 2008 година, а отогаш имал вкупно 9 измени и дополнувања.

Овој закон е значаен и применлив за националниот парк Галичица поради тоа што територијата на паркот се простира помеѓу две од трите природни езера во републиката и ги опфаќа бреговите и водите на Преспанското и Охридското Езеро.

Според членот 8 став 1 од Законот за води управувањето со водите, крајбрежното земјиште и водните живеалишта е во надлежност на органите на државната управа, со исклучок на оние работи коишто, според овој закон, се во надлежност на органите на општините, општините во градот Скопје и Градот Скопје.

Токму поради оваа поделена надлежност потребна е засилена комуникација и координираност во активностите под надлежност на овој закон. Во Република Македонија недостасува комуникација и координираност во активностите помеѓу институциите надлежни за спроведување на овој закон поради што затајува соодветната правна заштита на водите во републиката.

5. Закон за пасишта (“Сл. весник на Р Македонија” бр. 3/98, 101/2000, 89/08, 105/09, 42/10, 164/13, 193/15, 215/15)

Законот за пасишта на Република Македонија го уредува управувањето, унапредувањето и користењето на пасиштата во државна сопственост. Работите на управување, унапредување и користење на пасиштата се од јавен интерес бидејќи пасиштето е добро од јавен интерес за републиката.

Надлежен орган за спроведување на законот за пасиштата е Јавното претпријатие за пасишта. Овој закон за прв пат е донесен во 1998 година, а отогаш имал вкупно 8 измени и дополнувања.

Институциите надлежни за спроведување на овој закон се пасивни и затворени, поради тоа овој закон не нуди соодветна правна заштита.

На територијата на паркот Галичица постојат и пасишта кои во моментот се Зона за одржливо користење, меѓутоа со предложените измени во планот на управување на паркот

(2015) овој предел станува Зона за активно управување што би можело да предизвика дополнителни правни проблеми.

6. Закон за ловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/09, 82/09, 136/11, 1/12, 69/13, 164/13 и 187/13)

Со законот за ловство на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/09, 82/09, 136/11, 1/12, 69/13, 164/13 и 187/13) се уредуваат одгледувањето, заштитата, ловењето и користењето на дивечот и неговите делови.

Надлежен орган за спроведување на законот за ловство е Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и на Република Македонија. Овој закон за прв пат е донесен во 2009 година, а оттогаш имал вкупно 6 измени и дополнувања.

Од значење за правната заштита на националниот парк Галичица се членовите од овој закон кој се однесуваат на ловиштата- наменети за одгледување и заштита како и за обезбедување на природната рамнотежа на дивечот.

Ловиштатата во Република Македонија често се граничат со природните граници на Националните паркови што предизвикува конфликт помеѓу заштитата и зачувувањето на заштитените видови и нивно изловување за спорт.

Законите во Република Македонија сè уште не нудат соодветни решенија за справување со овој горлив проблем.

7. Закон за прогласување на дел од планината Галичица за Национален парк („Службен весник“ на РМ, бр. 171/2010)

Со Законот за прогласување на дел од планината Галичица за национален парк, дел од планината Галичица се прогласува за Национален парк, заради заштита на неговата биолошка и пределска разновидност, кои се од исклучително значење за заштита на природата.

Според член 5 од овој закон со “Националниот парк Галичица“ управува Јавна установа “Национален парк Галичица“, Охрид, Република Македонија.

Законот ги дефинира зоните во паркот на:

- зона на строга заштита,
- зона за активно управување,
- зона за одржливо користење и
- заштитен појас

Овој закон претставува правна основа за носење на план за управување и годишни програми за заштита на природата во кои се утврдени посебните мерки и активности за заштита на природата.

8. Закон за заштита на Охридско, Преспанско и Дојранско Езеро ("Службен весник на СФРЈ" бр.. 45/77, 8/80, 51/88, 10/90 и "Службен весник на РМ" бр..62/93)

Со законот за заштита на Охридско, Преспанско и Дојранско Езеро ("Службен весник на СФРЈ" бр.. 45/77, 8/80, 51/88, 10/90 и "Службен весник на РМ" бр..62/93) Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро - нивните води, крајбрежните области, извори и водотеци, поради карактеристичните одлики и природни убавини се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставени под посебна заштита.

9. Закон за управување со светското природно и културно наследство во охридскиот регион (Службен весник на РМ, бр. 75/2010)

Закон за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион е значаен за правната заштита на Националниот парк Галичица затоа што е прогласена на прекуграничен биосферен резерват под УНЕСКО.

Според член 1 став 1 со овој закон се уредува управувањето со природното и културното наследство во Охридскиот регион запишано во Списокот на светското природно и културно наследство на Конвенцијата за заштита на светското културно и природно наследство на Обединетите нации во рамките на Организацијата на Обединетите нации за образование, наука и култура.

(2) Со овој закон се уредуваат правата и обврските на Република Македонија, на општините Охрид, Струга и Дебарца, како и правата и должностите на правните и физичките лица во однос на управувањето со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион запишано во Списокот на светското природно и културно наследство на Конвенцијата на УНЕСКО.

За координирање на управувањето со природното и културното наследство во Охридскиот регион со овој закон се формира Комисија за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион во чиј состав има членови од институции од повеќе области.

Во членот 9 од Законот е детално опишан начинот на управување со светското природно и културно наследство:

Управувањето со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион се остварува на начин преку кој се обезбедува:

- пронаоѓање, заштита популаризација и унапредување на состојбата со природното и културното наследство во Охридскиот регион,
- пренесување на идните генерации на исклучителните вредности на светското природно и културно наследство во Охридскиот регион како дел од општото наследство на целото човештво,
- спроведување на научни истражувања и воспитно-образовни активности,

- спречување на активности кои негативно влијаат врз исклучителните вредности на природното и културното наследство во Охридскиот регион и
- вклучување во меѓународниот систем на соработка и помош со цел за меѓународна заштита на светското природно и културно наследство.

За жал ваквата законска конструкција досега не успеала да обезбеди спроведување на сите горенаведени активности во интерес на населението и во интерес на заштита на природното и културното наследство.

Подзаконски акти

1. Просторен план на Република Македонија (11/06/2004)

Просторниот план на Република Македонија претставува управувачки документ, по карактер интегрален развоен проект со чија помош се дефинира просторната организација на државата и целите и концепциите на просторниот развој на одделни области, како и условите за нивна реализација.

Планот е ориентиран кон изнаоѓање на патишта и можности за решавање на сложените просторни проблеми и конфликти во интеракција со развојните процеси, текови и ограничувања.

Надлежен орган е Агенција за планирање на просторот на Република Македонија.

Просторниот план на Република Македонија како дел од своите цели ја има и заштитата на животната средина. Во заштитата на природните и културните вредности и напорите за унапредување на квалитетот на живеењето во Републиката, посебно тежиште се става на унапредување и заштитата на животната средина. Планот содржи и посебно заглавје за користење и заштита на природните ресурси на Републиката.

Состојбата на животната средина и еколошките барања се битен фактор на ограничување во планирањето на стопанските активности. Посебно значење имаат заштитата и промоцијата на вредните природни богатства и поголемите подрачја со посебна намена и природни вредности, важни за биодиверзитетот и квалитетот на животната средина, како и заштитата и промоцијата, или соодветниот третман на културното богатство согласно со неговата културолошка и цивилизациска важност и значење. (стр.6 Просторен план на Р.М.)

Поставките и решенијата предвидени со овој План, треба да се операционализираат преку просторните планови на регионите и подрачјата од посебен интерес, просторните планови на општините, урбанистичките планови на населените места и друга документација за планирање и уредување на просторот. Поради постигнување на оптимална кореспондентност помеѓу просторно-планската и урбанистичката документација на сите нивоа, истите треба да бидат усогласени со Просторниот план на Р. Македонија. Поради ваквото значење на Просторниот план, со донесувањето на Планот се донесе и Закон за спроведување на Просторниот план на Република Македонија (Сл. весник бр. 39/04).

2. Просторен план на охридско – преспански регион (февруари 2010)

Просторниот план на Охридско-преспанскиот регион е донесен од собранието на Република Македонија на седницата одржана на 11.02.2010 г. Согласно законот за просторно и урбанистичко планирање и методологијата на изработка, Планот претставува разработка на просторниот план на Република Македонија. Непосреден предмет на изработката на Планот претставува дефинирање на долгорочна стратегија за уредување и користење на просторот и ефикасна заштита на животната средина, природата и културно- историското наследство во Регионот на Охридското и Преспанското езеро.

Надлежен орган е Агенција за планирање на просторот на Република Македонија.

Високата вредност на просторот за кој се изработува Планот потврдена е со евидентираното богатство на биодиверзитетот и уникатноста на екосистемот искажани со присуство на бројни ендемски и реликтни растителни и животински видови.

Примарна цел на планот претставува унапредување на организацијата, опремувањето, користењето и заштитата на просторот на регионот во определените граници преку непосредна примена на принципите на одржлив развој.

3. Генерален урбанистички план за општина Охрид – општина Охрид

Генералниот урбанистички план за општина Охрид, за кој општината преку Сектор за урбанизам и управување со градежно земјиште е надлежна за:

- просторно и урбанистичко планирање на просторот;
- донесување, изменување и дополнување на генерални и детални урбанистички планови;
- следење на спроведувањето на урбанистичките планови;
- издавање решенија за локациски услови и одобренија за градба на објекти од локално значење утврдени со закон;
- издавање градежно земјиште под закуп согласно законските прописи;
- заштита на животната средина;
- вршење надзор и предлагање мерки за подобрување на состојбата со екологијата⁴.

Во 2015 година, општината изработи нови измени и дополнувања на Генералниот урбанистички план за Охрид кои предвидуваат и значителни измени и задирање на крајбрежјето на Охридско Езеро. Овие измени се во директен конфликт со постоечката регулатива за заштита и унапредување на природното наследство на регионот.

⁴ ohrid.gov.mk

4. План за управување со Национален парк Галичица за периодот 2010- 2020 година (Февруари 2011)

Изработка на План за управување имено е обврска што произлегува од член 73 од Законот за заштита на природата (Службен Весник на Република Македонија, бр. 67/04, 14/06; 84/07 и 35/10).

Планот за управување има за цел да го опише потеклото и особините на природните вредности на подрачјето на Паркот, да постави цели и приоритети за нивно зачувување и да разработи реалистичен план за постигнување на целите во период од 10 години.

Овој план е правна основа за основање на ЈУНПГ чија основна дејност е управување и заштита на природата, биолошката и пределска разновидност и природното наследство.

Планот за управување со НП Галичица се темели на здрави правни одредби и начела, меѓутоа институцијата задолжена да го спроведува нема доволно човечки капацитети и финансиски ресурси за да го спроведува овој план доследно и без надворешни притисоци и влијанија.

- Предлог измени на Планот за управување со Национален парк Галичица за периодот 2010- 2020 година (Јуни 2015)

Новите Предлог измени на Планот за управување со Национален парк Галичица предлагаат измена во зонирањето на паркот со цел овозможување низа инфраструктурни проекти чие остварување е спротивно на домашните и меѓународни прописи за заштитени природни подрачја.

5. Нацрт – Национална стратегија за заштита на природата 2017 – 2027 (2016 година)

Нацрт- Националната стратегија за заштита на природата претставува интегрален стратешки документ за заштита и одржливо користење на природата, со кој ќе бидат опфатени сите компоненти на природата, како и објектите и подрачјата кои се одликуваат со посебни природни вредности и поради тоа заслужуваат да бидат третираны со соодветен степен на заштита.

Стратегијата ја гледа потребата од унапредување на состојбите поврзани со заштитата на геодиверзитетот и геонаследството на Република Македонија и другите компоненти на природата (биолошка и пределска разновидност) како и сите елементи на еколошкиот систем во интеракција, односно почвата, водата и воздухот.

За реализација на оваа потреба, многу се значајни два аспекти кои се меѓусебно поврзани и тоа: (1) прилагодување на условите во Република Македонија на концептот на одржлив развој на општеството во целина и (2) приближување и интегрирање на Република Македонија кон Европската Унија (ЕУ). Во двата случаеви, заштитата на природата е значајна алка која треба да придонесе кон развој на државата во целина.

Ратификувани конвенции

1. Конвенција за оценка на влијанијата врз животната средина во прекуграничен контекст (Еспо, февруари 1991)
Закон за ратификација (“Службен весник на РМ” бр. 44/99)
2. Протокол за стратешка оценка на животната средина
Закон за ратификација (“Службен весник на РМ” бр. 120/2013)
3. Конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правдата за прашањата поврзани со животната средина (Архус)
Закон за ратификација (“Службен весник на РМ” бр. 40/99)
4. Конвенција за биолошка разновидност
Закон за ратификација (“Службен весник на РМ” 54/97)
5. Конвенција за заштита на водните живеалишта со меѓународно значење за заштита на водните птици (Рамсар)
Уредба за ратификација (Сл.лист на СФРЈ 9/77)
6. Конвенција за заштита на миграторни видови диви животни (Бон)
Закон за ратификација (“Службен весник на РМ” 38/99)
7. Конвенција за заштита на дивниот растителен и животински свет и природните живеалишта во Европа (Берн)
Закон за ратификација, (“Службен весник на РМ” 49/97)
8. Конвенција за заштита на светското културно и природно наследство
Службен весник на СФРЈ” 56/74). Конвенцијата е ратификувана со акт за сукцесија од СФРЈ во 1977 година.

Сите погоре наведени ратификувани конвенции се соодветно транспонирани во националното законодавство на Република Македонија. Проблемот е што иако постојат на хартија тие се практично неспроведливи поради слабиот капацитет на надлежните институции и високиот степен на нетранспарентност и корупција во земјата.

Институционална рамка

Според членот 5 од Закон за прогласување на дел од планината Галичица за Национален парк („Службен весник“ на РМ, бр. 171/2010) со „Националниот парк Галичица“ управува јавна установа – „Национален парк Галичица“, Охрид, Република Македонија.

Јавната установа – „Национален парк Галичица“, е должна да ја спроведува заштитата на природата, биолошката, пределската разновидност и природното наследство преку:

- заштита на природните живеалишта од национално и меѓународно значење,
- за културни, научни, воспитно-образовни и туристичко-рекреативни цели,
- утврдување на компонентите на биолошката и пределската разновидност и нивната загрозеност,
- воспоставување на режим на заштита на Националниот парк,
- преземање мерки за заштита на утврдените зони во Националниот парк,
- воспоставување стабилност на еколошките процеси и биолошката и пределската разновидност преку трајно зачувување на репрезентативните природно - географски карактеристики,
- создавање услови за развој на туризмот во согласност со принципот на одржлив развој,
- остварување на културни, научни, образовни и рекреативни цели, кои во исто време ја одржуваат природната состојба на Националниот парк,
- одржливо користење на природното богатство во интерес на сегашниот и идниот развој, без оштетување на деловите на природата и со што помали нарушувања на природната рамнотежа,
- создавање услови и преземање мерки за заштита на Националниот парк со цел зачувување и одржливо управување со компонентите на пределската разновидност,
- проучување, истражување и со научни методи обработување на прашањата од интерес за заштитата на Националниот парк,
- поттикнување на научно-истражувачката работа во областа на заштитата на природата во Националниот парк,
- издавање научни и стручни публикации, водичи, дијапозитиви, разгледници и друг информативен и пропаганден материјал за Националниот парк,
- поттикнување и развивање на интерес и однос кон чувањето на Националниот парк преку организирање изложби, прикажување на филмови, предавања и други форми,

- водење евиденција и документација за природните и другите вредности и убавини во Националниот парк (положба, степен на загрозеност, мерки за заштита),
- обезбедување поттик и поддршка на заштитата на Националниот парк преку подигање на јавната свест, а посебно во воспитно-образовниот процес,
- спречување на штетни активности од физички и правни лица и други нарушувања во Националниот парк, односно обезбедување максимално поволни услови за заштита и развој на природата,
- изградба на инфраструктура и уредување на извори, чешми, излетнички места, простори за рекреација и друго и
- вршење и други работи кои придонесуваат за заштита и унапредување на Националниот парк.

Досега се спроведени два поголеми проекти за засилување на капацитетите и заштитата во Националниот парк Галичица.

Проектот „Поддршка на Националниот парк Галичица“, поддржан од KfW Банката и преку кој беа уредени неколку пешачки патеки, видиковци и се уреди и отвори центарот за посетители во с.Стење на преспанска страна. Со помош на странски експерти ангажирани преку проектот Јавната установа Национален парк Галичица го донесе Планот за управување со НП Галичица.

Проектот НАТУРА 2000 спроведуван од Министерството за животна средина и просторно планирање во своите активности работеше на зајакнување на административниот капацитет за спроведување на законодавството за заштита на природата. Во рамки на оваа активност се сработи:

- Проценка и изработка на план за зајакнување на административните капацитети за Натура 2000 за спроведување на централно и локално ниво со програма за обука
- Имплементација на краткорочен план за обука за засегнатите страни Натура 2000.

Планирано е продолжување на проектот НАТУРА 2000 и натамошни активности во насока на зголемување на капацитетите на ЈУНПГ.

Најголем проблем е што ЈУНПГ се финансира од сеча на дрвја од националниот парк за да ги финансира секојдневните активности.

Заклучоци

И покрај силната правна рамка за заштита на природните вредности на Националниот парк Галичица, постои сериозна институционална слабост. Недоволна или никаква комуникација помеѓу надлежните институции е причина за административни недоследности и пречки во остварување на законските права.

Нетранспарентното работење и селективната примена на законските одредби од страна на надлежните институции го попречува остварувањето на законски гарантираната заштита на вредностите во Националниот парк Галичица.

Контролните механизми, односно судскиот систем во Република Македонија практично не функционира, за што е јасен показател постоењето на силна правна рамка за заштита на природата во НП Галичица, а сепак непостоењето на фактичка заштита на истата.

Корупцијата во Републиката е на високо ниво и го попречува функционирањето на правниот систем.

Се наметнува прашањето **поради што досега не бил експониран проблемот со заштитата?** Правната анализа јасно покажува дека досегашната заштита и постапување на институциите во изминатиот период пред осамостојувањето на РМ била значително послаба отколку во периодот по осамостојувањето кога е значително зајакната.

Проектот „Заштита на природата во НП Галичица: бајка или реалност“ е имплементиран во рамки на проектот „ИПА2 Механизам на граѓанските организации“ спроведен од Евротинк, Еко-свест, Реактор и Зенит.

Овој документ е продуциран со финансиска поддршка од Европската Унија ИПА Програма за граѓанско општество и медиуми 2014, грант број IPA / 2015 / 370-964. За содржината на овој документ целосно е одговорно „Здружението за заштита на животни и животна средина Е.Д.Е.Н.“ и истиот во никој случај не ги одразува ставовите на Европската Унија.



Овој документ е продуциран со финансиска поддршка од Европската Унија и во никој случај не ги одразува ставовите на Европската Унија